

NAGANO

1998

Turnaj století očima vítězů

NAGANO 1998

Turnaj století očima vítězů

Tomáš Procházka

NAGANO 1998

Turnaj století očima vítězů

Tomáš Procházka

Motto: „Samozřejmě, že věřím ve štěstí, bez něj by nebylo ani Nagano...!“ (Dominik Hašek)

Věnováno mému otci – legendárnímu hokejovému komentátorovi Československého a Českého rozhlasu v letech 1973-2018

Autor a nakladatel děkují osobnostem, které poskytly do této knihy svá svědectví – Slavomíru Lenerovi, Vladimíru Martincovi, Dominiku Haškovi, Jiřímu Šlégrovi, Martinu Procházce, Jiřímu Holíkovi a Aleši Procházce.

Copyright © Tomáš Procházka, 2021

Editor © Josef Pepson Snětivý, 2021

Photographs © ČTK/AP/Fred Chartrand, Hans Deryk, Kevork Djansezian, Denis Paquin, Kathy Willens; ČTK/Michal Doležal, Pavel Paprskář, Jan Třeštitík, 2021

Cover & Layout © Nakladatelství ČAS, Alena Šulcová, 2021

© Nakladatelství ČAS, www.nakladatelstvicas.cz, 2021

ISBN 978-80-7475-348-0

Prolog

Český hokej se v roce 1998 vzepjal k vpravdě heroickému výkonu. Zatímco společnost právě nerozhodně přešlapovala a tápala v husté mlze ekonomické nestability, recese a celkového rozčarování a frustrace z nenaplněných polistopadových snů a nadějí, v japonském městě Nagano se děly věci, které dokázaly mnoha lidem vtisknout důležitý pocit národní hrdosti na vlastní zemi a na hokejisty, kteří z ní vzešli. Hokej se jim stal oporou, a stalo se tak u většiny českého národa.

Na Zimních olympijských hrách 1998 se vůbec poprvé a naposledy ve 20. století sešli nejlepší hokejisté světa. Především mohli konečně dorazit borci hrající v kanadsko-americké NHL, která si po dobu turnaje užívala zaslouženou dovolenou.

Čeští hokejisté se v úchvatných a nezapomenutelných bitvách, které si samozřejmě znovu připomeneme, dokázali probít až na skutečný hokejový Olymp a na „Turnaji století“ si zcela po zásluze zavěsili na krk ty nejcennější, tedy zlaté olympijské medaile.

Jak známo, to, co obvykle dokáže v našem povědomí přetrvávat po dlouhé generaci, to nejsou žádné tabulky, gólové průměry ani přesné skóre.

Bývá to zpravidla silný lidský příběh.

Nagano 1998 jich vystavilo na odív hned několik.

Tím opravdu nejsilnějším příběhem byla rozhodně už sama skutečnost, že se konečně, poprvé v historii ZOH až na samotném sklonku 20. století, podařilo vyjednat a také zrealizovat účast těch nej kvalitnějších hokejistů planety pod pěti kruhy. Tak jako v minulosti to tentokrát nesvedla pokazit ani politika, ba ani peníze. Proč také? Generální komisař NHL Gary Bettman si velmi dobře spočítal, že peníze, které ztratí pozastavením soutěže, dostane zpátky především ve formě podílu z televizních práv, neboť zájem o tuto prestižní událost byl v celém hokejovém světě obrovský.

Stejně tomu bylo i mezi hráči samotnými, také proto přijel do Nagana nejlepší hokejista NHL všech dob Wayne Gretzky, jehož úžasná kariéra měla být právě zde korunována olympijským zlatem. Gretzky se kvůli tomu smířil se zařazením až do čtvrté lajny – jen aby si splnil svůj olympijský sen. Krásný příběh. Jenomže nikoliv se šťastným koncem.

Naděje celého kanadského mužstva pohřbil totiž v semifinále mimořádným výkonem český tým.

Právě on to byl, kdo napsal neočekávaně i příběh třetí, který se posléze ukázal být možná tím nejsilnějším ze všech.

Stal se totiž poselstvím o soudržnosti, sportovní i lidské poctivosti, vzájemnosti a hrdosti na možnost reprezentovat svou zem.

Vyprávět ho budeme pohledem klíčových mužů českého týmu a strůjců naganského vítězství – fokusem ze střídačky (Slavomír Lener), z tribuny (Vladimír Martinec), z brankoviště (Dominik Hašek), z pozice obránce (Jiří Šlégr) i útočníka (Martin Procházka).

Šestý pohled nabídne velezkušená legenda československého hokeje Jiřího Holíka, jehož generace byla od zlatých olympijských medailí několikrát jen krůček.

A pohled sedmý a poslední bude reminiscencí z rozhlasové kabiny hokejového komentátora Aleše Procházky, kterého mohli posluchači Československého a později Českého rozhlasu slyšet v živých přenosech plných 45 let.

Moc dobře si na ten den vzpomínám. Jak by také ne, když mě ovlivnil na celý život.

Mou vášeň pro lední hokej a lásku k této úžasné hře mají na svědomí ztracené klíče. Málokdy je člověk za něco podobného vděčný, ale v tomto případě tomu tak skutečně bylo.

Coby pětiletému klukovi mi to od začátku přišlo jako báječné dobrodružství, když mi máma při návratu domů sklesle oznámila, že klíče nejsou, domů se nedostaneme, a proto se musíme vypravit za tátou do práce.

Podotýkám, že byla už dávno tma, nějakých sedm hodin večer, a teplota nemilosrdně klesala směrem k nule – zkrátka vše perfektně nachystáno k napínavé dobrodružné cestě...

Představoval jsem si, jak to asi bude v té tátově práci vypadat, kolik je tam židlí, kolik stolů, kolik psacích strojů a kolik lidí za nimi...

Jaké ale bylo mé překvapení, když jsme po jízdě tramvají dorazili k obrovskému domu, vešli do něj, a najednou se ocitli ve světě ohromných prostor, vysokých sloupů, dlouhých chodeb a bezpočtu schodů, po kterých jsme šplhali nahoru.

A po celou tu dobu se neustále ozývala burácející ozvěna prazvláštních zvuků, chvíli bylo slyšet výhrůžný křik, pak zase spokojené mručení, a do toho vyvolávání jakéhosi neidentifikovatelného jména. Nad vším se nepravdělně, avšak často prolínaly rány, jako když někdo hází železné sudy na dřevěnou podlahu, ale z hodně velké výšky.

Naprostá záhada.

Po zdolání všech schodů se před námi otevřela úzká chodba a jedny dveře po pravé straně byly pootevřené. Tak jsem poprvé vkročil do rozhlasové kabiny. Naskytl se mi fantastický pohled. Pod námi se uprostřed setmělé haly rozprostírala velká ledová plocha a po ní se ohromnou rychlostí prohánělo na bruslích několik chlapíků v helmách a s hokejkami, kteří se snažili dostat se co nejbližší malému gumovému předmětu a usměrnit ho za jednu ze dvou konstrukcí vytvořených ze tří lešenářských trubek. Ale v tom se jim zase snažil stůj co stůj zabránit chlapík s maskou, na každé straně jeden.

Jasně si vzpomínám, že na ledě bojovali červení proti modrým. Ihned jsem pojal sympatie k borcům v červeném, kteří měli na prsou velké písmeno S.

Otec právě komentoval a pán ve vedlejší propojené místnosti plné drátů, kabelů a dalších zařízení (prý technik) nám naznačoval prstem, ať jsme zticha, dokud reportáž neskončí (pořad Československého a později Českého rozhlasu S mikrofonem za hokejem znal každý, kdo o hokej jen někdy zavadil. Vysílal se od konce 50. let až do roku 2019, kdy se vedení ČRo poněkud nepochopitelně rozhodlo tradici ukončit a pořad zrušit).

Reportáž jsem napjatě poslouchal. Naštěstí nebyla příliš dlouhá, takže už za dvě minuty jsem ze sebe mohl začít chrlit dotazy všeho druhu.

Psal se rok 1981 a ve Sportovní hale PKOJF v pražských Holešovicích tehdy měřili síly hokejisté domácí Sparty Praha a hostujícího Slovanu Bratislava.

A já jsem v tomto hokejovém svatostánku – a vlastně jen kvůli ztraceným klíčům – poznal, co je to láska na první pohled a na celý život.

Pamatuji si ohlušující jásot při památném finále s Kanadou (5:3), když jsme v roce 1985 získali světové zlato. Vzpomínám, jak do Prahy přijeli v roce 1988 Calgary Flames s Jiřím Hrdinou v sestavě, ale v paměti mi samozřejmě utkvěly i ty méně šťastné okamžiky, které se v holešovické sportovní hale odehrály. Vypadnutí posledního federálního týmu ČSFR na samostatné nájezdy v semifinále s Finskem v roce 1992 (2:3 po sn) a také velké rozčarování z výkonu reprezentace po porážce se Švédskem 0:3 na Světovém poháru (SP) 1996.

Právě tady, u blamáže a zklamání ze SP, vlastně začíná první příběh z Nagana.

Trenér Luděk Bukač, který vedl národní tým už na zmiňovaném MS 1985, dokázal zlatou radost – tentokrát historicky poprvé pod českou vlajkou – zopakovat i na světovém šampionátu ve Vídni 1996. O pouhé čtyři měsíce později ale nezabránil zmiňovanému krachu hvězdného reprezentačního týmu na SP, a na lavičce mužstva nakonec v únoru ČR skončil.

A tak se stalo, že trenérskou reprezentační štafetu převzala nová dvojice koučů: Ivan Hlinka a Slavomír Lener.

Příběh první Stratég na střídačce

SLAVOMÍR LENER

Jeden z nejúspěšnějších českých trenérů začal svou profesní dráhu jako svazový metodik a absolvoval i stáž v Číně (1986). Po roce 1990 odešel do Kanady, kde pracoval v organizaci Hockey Canada (1991-1992), jako asistent pak trénoval Calgary Flames. Později se věnoval reprezentaci do 20 let (semifinále MSJ 1996 Boston, USA).

V NHL působil jako asistent trenéra celkem sedm sezon (kromě Calgary Flames, 1992-1995, i u týmu Florida Panthers, 1998-2002).

S českou reprezentací získal dvě bronzové medaile na mistrovství světa v letech 1997 a 1998. Na světovém šampionátu ve Vídni v roce 1996 se jako asistent trenéra Ludka Bukače dočkal dokonce zlaté. Reprezentaci pak vedl jako hlavní trenér na MS v letech 2003 v Helsinkách a 2004 v Praze.

Právě kvůli zkušenostem z NHL si ho Ivan Hlinka zvolil jako svého kolegu a asistenta pro olympijský turnaj 1998 v japonském Naganu.

Jejich první setkání se ovšem uskutečnilo v SSSR na tehdy tradičních předvánočních „Izvěstijích“, kde společně koučovali B-tým české reprezentace.

Slavomír Lener zde vypráví svůj příběh i jakoby ústy samotného Ivana Hlinky, který tragicky zahynul při autonehodě v roce 2004.

Pane Lenere, jaké bylo Vaše první setkání? Jak na Vás Ivan Hlinka zapůsobil?

Pro mě to byla zase nová zkušenost, to byl B-tým tehdy ještě Československa, a ti hráči měli obrovskou motivaci dostat se do A-mužstva. Tam jsem se například přiučil některým fintám, které Ivan používal.

Prozradíte nějakou?

Například: máte dvě minuty do konce zápasu, prohráváte o gól a chcete si zahrát power play, ale pokud možno takovou, aby na hřišti bylo co nejméně hráčů. Takže vyvoláte šarvátku, ti dva kohouti jsou od sebe posléze odděleni, každý vyfasuje dvouminutový trest... A místo 6 na 5 hrajete daleko výhodnější klasikou přesilovku 5 na 4.

Tohle Ivan běžně používal, ale kromě toho mě zaujalo hlavně to, jak dokázal s hráči jednat. Byl na jedné straně velice přátelský, ale na druhé dostatečně tvrdý a důsledný, vždy si stál pevně za svým.

Vy jste v roce 1996, tedy dva roky před Naganem, získal zlatou medaili na mistrovství světa ve Vídni, kde jste asistoval další a dnes už bohužel rovněž zesnulé legendě českého a českoslo-

venského hokeje: Ludku Bukačovi staršímu. Bukač a Hlinka – to muselo být jako oheň a voda, pro Vás úplně odlišné zkušenosti.

Máte pravdu, byl tam opravdu velký rozdíl, zejména úplně jiný přístup k tréninku. Luděk Bukač byl nesmírně precizní, co se týče kondiční přípravy, tréninků, technicko-taktických věcí atd. – prostě všechno muselo být skvěle připraveno. Zatímco Ivan Hlinka byl svým naturelem živelnější, vnášel do toho emoce, prožíval to s těmi hráči – a dá se říct, že klíčová rozhodnutí činil spíš instinktivně a intuitivně.

Pro mě ale spočíval hlavní rozdíl v tom, že u Ludka Bukače jsem byl skutečně jenom asistent, který v seniorské reprezentaci začíná, ale s Ivanem jsme byli od začátku partneři. Rozložili jsme si role, protože Ivan chtěl koučovat na střídačce, to bylo jeho, a já jsem dělal veškerou přípravu na tréninky a zápasy, takže jsme byli zkrátka na stejné úrovni.

Ivan Hlinka byl známý svou až chronickou soutěživostí a touhou mnohdy za každou cenu vyhrát. Zažil jste s ním nějakou situaci, která by to dostatečně ilustrovala?

Samozřejmě, hned v několika rovinách. Pamatuji si třeba, jak jsme hrávali s Ivanem společně čtyřhru proti našim svěřencům, tedy aktivním hráčům, kteří byli ve skvělé fyzické kondici a bylo jim v té době nějakých 25-27 let – a tam jsem po pár zápasech zjistil, že Ivan mě díky své vrozené soutěživosti zkrátka nenechá na pokoji, dokud ze mě nevymáčkne absolutně všechno! Takže jsem doslova na vlastní kůži zažil, jak dokáže pracovat s hráči, které trénuje.

A pak si taky vzpomínám, jak jsme se jednou setkali na Floridě a hráli jsme proti sobě golf, o kterém on tvrdil, že ho v podsta-

tě vůbec neumí, i když bylo jasné vidět, že golfovou hůl nedrží v ruce poprvé (a navíc se uměl ke všemu velmi zdatně postavit) – a samozřejmě jsme si nemohli zahrát jenom tak, ale na body.

Původní plán zněl: dáme si dvě jamky, a půjdeme zpátky na hotel. Ale kdepak! My jsme jich odehráli devět, přičemž poslední tři už jsme absolvovali v podstatě potmě. A já už jsem věděl, že jediná šance, jak to skončit, je, pokud mě Ivan porazí. Protože kdyby pořád prohrával, hrajeme to snad dodneška...(smích). A přesto jsem ho schválně vyhrát nenechal.

Pojďme se věnovat hokeji a Naganu. Nominace na ZOH 1998 se očekávala s velkým napětím, tehdy bylo v NHL opravdu z čeho vybírat. Neshodli jste se kvůli nějakým jménům?

Měli jsme dané jádro mužstva, které tvořilo zhruba 15 hráčů. Tam panovala jasná shoda. Byla tam pak ale nějaká zranění a byly tam i ty otazníky.

Například jsme přemýšleli, kdo ustojí dělat celý turnaj brančářskou dvojku a trojku Dominiku Haškovi. To znamenalo najít dva výborné gólmány, kteří se ovšem dokážou sportovně i lidsky srovnat s tím, že pokud půjde vše podle plánu, zachytají si jenom na tréninku.

A pak tam byl případ Vladimíra Růžičky. Přiznám se, že sám jsem o něm nepřemýšlel, mně to nenapadlo. Přišel s tím Ivan, který řekl, že potřebujeme někoho, kdo bude mít autoritu u spoluhráčů a kdo to prostě dokáže srovnat v kabině. A to vyšlo perfektně, to byl fakt výborný tah.

Pak byl další otazník, co se týče Petra Svobody, protože nebylo skoro do poslední chvíle jasné, jestli vůbec pojede, což zase Ivan srovnal a vyřešil s Petrovým tátou, takže Petr Svoboda nakonec

do Nagana jel a jako dárek dostal čerstvě vystavený český pas. A když si to promítnete zpátky, byli to nakonec dva klíčoví hráči celého mužstva. Přitom risk to rozhodně byl, protože třeba Vláška už v té době nehrál v NHL, ale pouze českou ligu. To byl celý Ivan – on rád riskoval, a tehdy mu to vyšlo stoprocentně.

Možná jsme se pohádali ještě o nějaká další dvě, tři jména, to už si nepamatuju, ale Ivan si na té sestavě hodně zakládal a chtěl, aby se k tomu vyjádřili i další – ať to byl třeba vedoucí mužstva a bývalý skvělý hráč a reprezentant Franta Černík, nebo Stanislav Neveselý, který získal s Ludkem Bukačem zlatou medaili na MS v roce 1985 v Praze, nebo třetí trenér Vladimír Martinec – taky hokejová legenda. Takže to bylo kolektivní dílo, i když poslední slovo měl stejně Ivan.

S čím jste odjížděli do Nagana? Nebyla tam podvědomá obava, že to taky může být pěkný propadák jako před 17 měsíci na Světovém poháru? Nebo jste si reálně troufali pomýšlet na medaili?

Samozřejmě jsme pomýšleli na medaili, jenom jsme to radši nikde nahlas neříkali. Na světovém šampionátu v roce 1997 v Helsinkách jsme měli špičkový tým, který hrál o zlato, takže jsme část toho mužstva implementovali do reprezentační sestavy pro ZOH v Naganu – a tím spíš jsme věřili, že medaile pro nás dosažitelná je.

Vedli jste si deníky, které se objevily až několik let po smrti Ivana Hlinky, kdy je poskytla médiím jeho manželka. Prý tam Ivan velmi pečlivě přispíval, je to pravda?

Ano, Ivan to měl rád, on byl, jak se říká, psavec. Existovaly celkem tři typy deníků. Jeden se týkal tréninků, ten jsem vedl já,

druhý měl Ivan, a tam si psal svoje poznámky, a za třetí tu byly ještě kartičky se sestavou, které dostávali hráči vždycky v předvečer dalšího zápasu. To jsou ty karty, na které si většina trenérů píše sestavy obou mužstev a také poznámky ke hře soupeře apod.

Ivan u sebe od prvního dne nosil výhradně jednu jedinou kartičku, na kterou zaznamenal také jednu jedinou změnu v sestavě, když jsme dali před Janem Čalounem přednost Milanu Hejdukovi.

Vy jste určoval strategii. Jakou jste zvolil třeba na Američany nebo na Kanadu?

Když to řeknu jednoduše: přežít (smích). Takhle by to určitě řekl i Ivan Hlinka. Samozřejmě tam neabsentovala ani odborná stránka, takže jsme poctivě analyzovali všechna dostupná data, která jsme měli k dispozici. To byla moje práce.

Někoho to zase tolik nebralo, ale třeba Dominik Hašek chtěl vědět o každém hráči, jak střílí, jaké má návyky na ledě atd.

Každopádně a stručně řečeno – veškerá naše strategie vycházela z defenzivy.

A taky si dobře vzpomínám, jak jsem seděl jako teď s Vámi s Ivanem, a ten jenom opakoval: „Hlavně nesmíme udělat ostudu a nechat si nasypat spoustu gólů.“

Co myslíte: jak velkou roli hrálo na cestě za olympijským zlatem štěstí?

Štěstí nemůžete mít, když mu nejdete naproti – a my jsme mu naproti šli. Ale nebylo to zdaleka jenom o štěstí. Dá se říct, že kromě první třetiny ve čtvrtfinále s Američany, kdy jsme si mohli gratulovat, že díky Dominiku Haškovi prohráváme „jenom“ 0:1,

jsme všem těm týmům byli minimálně vyrovnaným soupeřem. Byl jsem až překvapený, jak dobře jsme bruslili a jak skvěle tam fungovaly určité vazby mezi hráči, například Patera-Procházka nebo Reichel-Ručinský atd.

Co je nutno přiznat: hodně jsme faulovali, ale procházelo nám to.

A co se týče vyložené štěstí, to jsme měli při trestných střeleních s Kanadou. Robert Reichel – od tyčky se puk odrazil do brány Patricka Roye; zatímco Eric Lindros to netrefil o pár milimetrů, takže z toho byla jenom ta tyčka, a puk se odrazil ven. To byla klika.

Kanaďani si potom po utkání stěžovali, že se zápas měl hrát až do tzv. náhlé smrti, to znamená jako dříve všechny zápasy Stanley Cupu, kdy se prodlužuje, dokud jeden z týmů nevstřelí gól. Bylo by to férovější?

Vím, že tohle hodně vyhlašoval Theoren Fleury, kterého dobře znám ještě ze svého působení v Calgary. On je jistým způsobem naivní, a hlavně se neumí smířit s porážkou. Podmínky byly přece stejné pro všechny, oni tam jeli s tím, že taková situace může nastat, a ona nastala. A to je všechno.

Hodně se toho traduje ohledně trenérských proslovů před utkáním v kabině, které bývají zejména ve filmech pojímány jako zcela zásadní, až bych řekl přímo spektakulární nástroj koučingu. Proto se přiznám, že jsem byl překvapený, když jsem se doslechl, že v Naganu vůbec nic takového neprobíhalo.

Je to tak, my jsme byli s Ivanem Hlinkou vždycky zalezlí v takovém malém kamrlíku, který byl trošku stranou od ostatních, takže většinou jsme pak jenom šli a potvrdili to, co už si kluci řekli sami, protože ta kabina byla natolik silná a zodpovědná, že se vždycky

našel někdo, kdo se ujal slova a těm ostatním pouze zopakoval, jaké si mají plnit povinnosti. Ivan Hlinka byl nakonec ten, kdo s klidem přečetl sestavu, která se až na jednu výjimku vlastně stejně neměnila, a já jsem řekl něco k soupeři. Víc jsme nepředváděli.

Nastala v tomto ohledu nějaká kritická situace, kdy se to zkrátka zadrhlo, a spustila se spíš hádka než konstruktivní debata?

Tohle se stalo jenom jednou během celého turnaje, a paradoxně zrovna s nejslabším soupeřem – s Kazachstánem, kdy si kluci vjeli do vlasů už po první třetině a pak to pokračovalo po utkání, takže jsme to s Ivanem museli přece jenom usměrnit a korigovat. O tom se paradoxně vůbec nemluví, ale podle mě to byl ten zápas, který všechno otočil. Tým se utužil a získal zdravé sebevědomí, že může něco dokázat.

Do jaké míry může trenér přímo z lavičky ovlivnit rozehraný zápas?

Do značné, protože má k dispozici různé mechanismy – nasazování hráčů, to znamená, že vystřídáte jednotlivé řady, dále si zvolíte, koho pošlete na bulu, koho na přesilovku, koho na oslabení atd.

Jaromír Jágr každé druhé střídání alternoval ve dvou útocích. Jak to vysvětlit hráči, který na místo něj sedí na střídačce – což byl v tomto případě Jiří Dopita?

To záleží vždycky na tom hráči. My jsme chtěli co nejvíce využít Jardu Jágra, a Jirka Dopita to vzal naprosto skvěle, zkrátka jako skutečný profesionál a týmový hráč. Přestože to byl taky pan hokejista, nekritizoval, nekomentoval to, neurážel se – a když šel na led, hrál vždycky na sto procent.

Vy jste ale měli na turnaji velké štěstí, že se českému týmu prakticky vyhnula zranění, protože náhradu, obzvláště za klíčové hráče, byste jen těžko hledali.

Ono to tak úplně nebylo, protože řada hráčů nastupovala ve stavu, kdy by v klubu asi nenastupovali, ale tohle byla olympiáda, a hrát chtěl každý. Samozřejmě máte pravdu, že se nám vyhnula zásadní, těžká zranění, takže pak je příjemné, když si můžete na začátku turnaje napsat sestavu a opravit v ní až do konce jen jedno jméno – a to ještě nikoli vinou zranění.

Do dějin světového hokeje vešel zápas s Kanadou, který byl jen pro majitele silných nervů. Padly pouze dva góly a po obrovském dramatu v prodloužení se rozhodovalo v samostatných nájezdech, v nichž jsme byli tím šťastnějším my. V Naganu byly střídačky dost blízko u sebe, takže jste mohl ze vzdálenosti několika metrů sledovat očividné zklamání Wayne Gretzkyho. Řada Kanadánů vytýkala trenérovi Crawfordovi, že nenominoval Gretzkyho na trestná střelení, která nakonec Kanadu stály postup. Jak jste to viděl Vy?

Souhlasím s názorem, že Wayne Gretzky v té době, při vši účtě, už nebyl žádný kanonýr, také proto přijal nevděčnou úlohu ve čtvrté lajně. Ale zase to je podobné jako ty řeči o náhlé smrti, že se mělo hrát až do rozhodnutí... Prostě když se něco nepodaří, všichni okamžitě hledají příčiny, kde se dá.

A upřímně řečeno: jak jsem viděl Gretzkyho na lavičce při těch penaltách, myslím si, že se mu tam ani moc nechtělo. Nebo alespoň tak působil – hodně odevzdaně.

Pane Lenere, vy jste zažil – tedy alespoň teoreticky jste zažít mohl – přílet československých hokejistů ze světového

šampionátu ve Stockholmu 1969, kde se jim podařilo dvakrát za sebou během jednoho týdne zdolat na MS tehdy neporažitelnou sbornou, což bylo u nás vnímáno jako jakási odvěta za srpnovou okupaci v roce 1968. Zmiňuji to mimo jiné proto, že tato událost je možná jedinou srovnatelnou s Naganem, co se týká zájmu fanoušků o tým vracející se z turnaje. Vzpomenete si ještě na ten rok 1969?

Já jsem to viděl jenom zprostředkovaně, protože v té době jsem ani nebydlel v Praze, ale pochopitelně jsem to hlтал ze všech informačních zdrojů, ze kterých to bylo možné – to jest rozhlas, televize a noviny. Vzpomínám si, že po těch vítězstvích se slavilo nejen v Praze, ale po celé republice. A myslím si, i když mě to dosud nikdy nenapadlo, že je to docela dobrý průměr.

Legendární hokejista Jiří Holík vyslovil názor, že Vám možná trochu pomohlo, že v Naganu už chyběl ten nejsilnější soupeř – a to sborná, která naposledy reprezentovala Sovětský svaz na mistrovství světa ve Finsku v roce 1991.

Dá se to tak taky brát, ale v hokejové historii jsme dokázali Sověty mnohokrát porazit. Sám jste se zmínil třeba o roce 1969. Pravda, neskutečná výhoda pro ně spočívala v tom, že byli důsledně centralizovaní a že jejich tým, ať už pod Tarasovem, nebo Tichonovem, spolu trávil a intenzivně trénoval 10 měsíců v roce.

Na druhou stranu bych řekl, že v Naganu měli Rusové pohromadě tolik superstar z NHL, že to bylo v podstatě srovnatelné. A ukázali nejenom sebevědomí, ale i tu starou sovětskou disciplínu, takže fungovali jako tým. Přesto jsme je dokázali porazit a bylo to určitě stejně cenné vítězství, jako kdyby proti nám stála ta legendární „rudá mašina“ z dob socialismu.

Domníváte se, že v současnosti – za předpokladu, že by se konala olympiáda s hráči z NHL – máme potenciál naganský triumf zopakovat?

Dnes máme v NHL nějakých 20-25 hráčů, takže tým bychom pravděpodobně i jenom z nich dohromady dali. Ačkoli je pravda, že v době Nagana byla možnost vybírat z přibližně 80!

Náš největší problém je momentálně obrana, protože v ní špičkových hokejistů opravdu tolik není (snad jen Hronek, Šimek, Gudas, Rutta...), ale za mořem máme pořád silnou českou kolonii. Proto absolutně nechápu, jak kupříkladu někdo dospěl k úvaze, že na Světovém poháru už Česko nebude mít svůj národní tým, protože je na to příliš slabé.

Celkově jsme v tuto chvíli schopni poskládat z těch hokejistů tři kvalitní pětky, jednu pětku dodat odsud z Evropy, a určitě nebudeme hrát žádné třetí housle, jak si možná někteří „odborníci“ v zámorí představují.

Myslíte si, že se MOV daří strategie propagace hokeje v Asii? Vy sám jste působil i v Číně...

V zemích, kde se olympiáda konala, se tento sport určitě popularizoval. Hokej tam má určitě větší jméno, než měl předtím, ale zase zdaleka ne takové, jak si plánoval MOV, který očekával, že se země jako Japonsko nebo Jižní Korea dotáhnou na ostatní a že se stanou špičkou alespoň v B-skupině MS.

Myslím, že je strašně znát, že v těchto státech chybí tradice a historie. Oni jdou jenom cestou výchovy svých hráčů, ale nejsou tam manažeři, nemají vlastní trenéry, kteří by měli možnost se takzvaně obouchat a něco se naučit od těch zahraničních, kteří tam teď většinou koučují.

Když jsem trénoval v Calgary na tamní universitě, měli jsme tam i Asiaty – a musím říct, že to byli opravdu velice kvalitní hráči. Nicméně oni působili v tom prostředí už od svých 10, 12 let, takže měli možnost načichnout kanadskou hokejovou kulturou. To je pak něco úplně jiného, než pokoušet se je zasadit do toho čínského nebo japonského pole, kde ta tradice zcela abscentuje.

To je strašně těžká a zdoluhavá záležitost. Ale na druhou stranu vůbec nechci předjímat, že se jim to nepodaří, protože oni mají v povaze urputnost a velký tah na branku. Takže když se do toho zakousnou, výsledky jistě přijdou. Podívejte se dneska třeba na korejské golfistky nebo asijské fotbalisty, kteří už se dostali do nejlepších světových soutěží.

Jenže hokej v Asii není lidový sport. Třeba v Číně se hraje jenom na severu země, jinde ho v podstatě ani neznají.

Pane Lenere, jaký je zájem o hokej v době internetu, zkratka v době, kdy virtuální svět často nahrazuje ten skutečný – a mnozí mladí nemají ani motivaci vstát od počítače nebo mobilu a začít tvrdě trénovat?

Já to vidím ve dvou rovinách. Ta první, která se dost podceňuje, to je osobní zodpovědnost. Prostě třeba to, co ti kluci dělají doma sami nebo v rámci školy – tedy spontánní pohyb. Vzpomeňte si, že ještě ta poslední slavná generace z Nagana a z přelomu tisíciletí vyrůstala někde na rybnících vlastní snahou a pílí, prostě sama za sebe. Já vím, byla to jiná doba, ale v tom vidím českou chytrost a kreativitu.

A ta druhá rovina, to je klubová práce. A tam se to velmi často odehrává tím způsobem, že rodiče přivedou děti na první trénink – v pěti, šesti, nebo sedmi letech – „a ty, trenéře, ho to nauč!“ Ma-

minka ho přiveze, odnese mu tašku, zaváže mu tkaničky, a ten kluk má třeba třikrát týdně 50 minut tréninku. A to je komplet všechno, co dělá – prostě nic k tomu.

Dnes je například statisticky dokázané, že všechny severské země, ať je to Island, Norsko, Finsko, Švédsko, Dánsko, ale i Kanada, mají v průměru 20 hodin pohybu týdně na osobu! Mám na mysli především tu nejmladší generaci, kde spontánní pohyb činí 90 procent a klubový nebo řekněme organizovaný pouhých 10 procent. U těch dětí se to pak postupně začíná vyrovnávat, takže třeba ve 14 nebo 15 letech je to tak půl na půl.

A přesně tohle našim klukům strašně chybí. Oni jenom plní pokyny, když mají trénink nebo zápas, ale samostatná iniciativa a potřeba pohybu navíc, ze které se pak rodí i invence a kreativita – to je bohužel velmi vzácné.

A když máte 50 minut tréninku, nedává to moc možností na nějakou kreativitu, protože jde jen o příkazy. Trenér to většinou vidí tak, že kdyby nechal kluky půl hodiny „jenom“ hrát, byla by to ztráta času, protože je musí naučit spoustu věcí.

My jsme třeba jako trenéři s Ivanem Hlinkou hráčům v Naganu malovali a ukazovali, jak mají bránit, jestli se bude vracet jen levé křídlo, nebo i centr, jak budeme hrát ve vlastním obranném pásmu atd. Ale dopředu to všechno hráli sami, prostě čerpali ze svých zkušeností a přidávali do toho spontánní nápady a řešení jednotlivých situací. To všechno dneska děti musí trenéři učit – a chybí v tom ty stovky hodin, které dříve odehrály hned, jak zamrzl nejbližší rybník.

Problém vidím také ve snižujícím se počtu dětí. Když jste dřív udělali nábor, přišlo 60-70 dětí, ze kterých se vybíralo. Takže to vlastně nebyl nábor, ale výběr. Zatímco dnes je to skutečně jenom nábor, protože kdo přijde, ten hraje.

A když se bavíme o té generaci Nagana: to byli kluci, kteří vyrostli a prosadili se v konkurenci nějakých 50-60 tisíc dětí (samozřejmě jenom doma – tedy ještě v Československu), které tady držely hokejku a bruslily. Dneska máme v rozmezí od 5 do 19 let 17 tisíc dětí.

A to musí být někde znát. Chybí zdravá konkurence uvnitř týmu nebo sportovní třídy.

Pokud tedy do sportovní třídy vůbec mají možnost chodit...

Ano, máte pravdu, ale to by bylo na delší rozběr.

Nám dneska chybí konkurence nejenom mezi hokejisty, ale i mezi trenéry. Dřív jste mohl v hokeji působit vlastně jen ve dvou pozicích: jednak vedoucí týmu, případně sekretář klubu, jednak trenér. Jediný, kdo dostával alespoň trochu slušné peníze, byl trenér A-týmu.

A podívejte se, kolik zaměstnání se okolo hokeje vyrojilo dnes: agenti, skauti, manažeři... Tito lidé by kolikrát byli výbornými trenéry. Nehledě na to, že ti nejlepší kouči dnes míří do soukromých hokejových škol, kde si vydělají dvakrát tolik. Takže nám každý rok chybí 50 špičkových trenérů, kteří by mohli vychovat pičkové hokejisty.

Jaké je tedy „poučení z krizového vývoje“? Jak se dostat na úroveň severských zemí?

Působil jsem čtyři roky v Kanadě a další čtyři ve Švédsku. A tam jsem viděl, že rodiny byly tak sociálně vyspělé, že bylo samozřejmostí, že se rodiče starali, aby se děti hýbaly, chodily pěšky, jezdily na kole nebo na lyžích či běhaly. Na zápasy se například nejezdilo autem, ale na kole. To bylo běžné. A můžu vám říct, že

já sám jsem tím za chvíli tak načichnul, že jsem jezdil na zápasy zcela dobrovolně taky na kole, přestože jsem měl samozřejmě auto. Ale to je tou atmosférou, která je tam o dost jiná než tady.

Jádro životní filozofie spočívá v tom, že rodina pečuje o své zdraví, že kromě práce je tu ještě tahle nutnost. Společnost už je natolik vyspělá, že ji vnímá jako samozřejmost.

A to je náš problém, protože takhle daleko jsme se ještě nedostali.

Zajímavé určitě je, když už mluvíme o vývoji společnosti a souběžně hokeje, podívat se taky do historie. Protože ještě před druhou světovou válkou byli těmi hlavními hráči na evropské hokejové scéně Československo, Rakousko, Švýcarsko, Německo, Velká Británie a Francie. Pak přišla válka. V některých zemích hokejisté, trenéři a funkcionáři zůstali a mohli na to navázat, ale v Británii a Francii to po válce kleklo úplně. A další země jako Německo, Rakousko a Švýcarsko se z toho ještě dlouho vzpamatovaly, co se hokeje týká.

Podívejte se třeba na Švýcarsko. Tam trvalo nějakých 40-50 let, než se jim podařilo znovu vybudovat hokejovou infrastrukturu. Samozřejmě včetně lidí, které si museli vychovat, protože do té doby tam trénovali čeští, švédští nebo kanadští trenéři.

Rakousku se to nepodařilo nastartovat dodneška. Naopak vidíme, že například Německo pokročilo hodně dopředu.

Ještě se vrátím k té stále se zmenšující hráčské základně, což je i vlivem konkurence jiných sportů pochopitelné. Není tento objektivní problém do budoucna to nejhorší pro český hokej?

Zase takové obavy z toho nemám. Když nás bude třeba 10 tisíc a budou tu působit kvalitní trenéři, funkcionáři a lidé na svazu, bude to pořád dobré, ale ty vazby se nesmí zpřetrhat.

Pane Lenere, poslední věc, která se dotýká i dalšího potenciálního Nagana: jakou roli hrají v hokeji majetkové poměry? Protože ten sport rodiče, kromě času (a čas jsou vlastně také peníze), něco stojí finančně. Někteří si ho prostě nemůžou dovolit, i kdyby si to jejich syn stokrát přál. Nepřicházíme takhle zbytečně o nové talenty?

Tento problém existuje, proto také svaz dělá různé programy, v jejichž rámci děti dostávají třeba výstroj zdarma, ale ne všichni na to dosáhnou. Na druhou stranu: když se podíváte na konkurenci jiných sportů, hokej rozhodně nepatří mezi nejdražší. Podle průzkumu, který jsme si nechali udělat, je co do finanční náročnosti pro rodinu až ve druhé desítce, takže je relativně dostupný.

Ale vy jste se zmínil o času, který je tomu nutno věnovat – a to je dnes nejdražší komodita. V celé České republice máme v současné době 165 zimních stadionů. A teď si vezměte, kolik rodiče musí najezdit kilometrů, protože jinak se tam jejich děti nedostanou.

Proto se u nás rozmohl třeba florbal, protože je to v podstatě levný sport, ke kterému potřebujete jenom hůl a chrániče, ale hlavně vám nespolyká zdaleka tolik času, protože děti si zahrají a zatrénují v tělocvičně přímo ve škole nebo u školy – a tam si je rodiče potom vyzvednou. To je vlastně ten princip, na kterém dřív fungovaly už zmiňované sportovní školy.

A teď si představte, že děti, které dnes začínají s hokejem, trénují třeba v poledne nebo v jednu odpoledne. Kdo je tam má v tomto čase přivést a odvézt? To funguje jenom v případě, kdy jsou rodiny finančně zajištěné, nebo když jeden rodič vydělává – a ten druhý dělá „taxikáře“. Protože doba se změnila i v tom, že dřív to byli často prarodiče, kteří bděli nad hokejovými za-

čátky svých vnuků a s radostí jim věnovali svůj volný čas. Jenže dnes prarodiče pracují třeba až do 70 let, takže ani oni nemůžou pomáhat.

Proto se poměrně často stává, že to rodina po dvou nebo třech letech vzdá, protože zjistí, že to nezvládá finančně, ale hlavně časově (což spolu úzce souvisí).

A co tedy s tím? Máte nějakou představu, jak ušetřit čas?

Ano, mám! Nahradil bych rybníky, na kterých nám dříve vyrůstaly generace skvělých hráčů, otevřenými zimními plochami, které nestojí zdaleka tolik peněz jako haly a stadiony.

Už na to mám vypracované i konkrétní projekty a hodlám s touhle nabídkou či myšlenkou objíždět vedení jednotlivých měst a městeček. Protože dneska města staví velká multifunkční sportoviště, která stojí osm milionů korun. Kdyby to bylo s chlazením, aby tam mohla fungovat lední plocha, vyšlo by to na 12 milionů. A to už zase není tak propastný rozdíl.

Takže v tom vidím možnost rozšíření hráčské základny a přísun dalších talentů pro nové Nagano.

Příběh druhý

Muž v pozadí aneb Pohled z tribuny

VLADIMÍR MARTINEC

Legenda československého a českého hokeje klame tělem. Je nenápadný, nikam se netlačí, zůstává mužem v pozadí. Leckdo ani netuší, čeho tento skvělý hráč dosáhl i jako trenér.

Má svůj podíl na úžasných úspěších českého hokeje – a byl také u olympijského zlata v Naganu!

Jeho kariéra je v každém případě výjimečná.

Vladimír Martinec je Pardubičák. A v Pardubicích také odehrál všechny zápasy v nejvyšší československé soutěži. Bylo to v letech 1967–1981 za Teslu Pardubice, výjimku představuje sezona 1978/1979, kdy narukoval a hrál v Jihlavě.

Jeho statistiky jsou obdivuhodné: v 539 odehraných zápasech vsítil 343 gólů. V roce 1981 odešel do německého ESV Kaufbeuren, kde roku 1985 ukončil aktivní kariéru. V roce 1981 byl drafťován týmem Hartford Whalers, avšak v NHL nikdy nenastoupil. V letech 1973, 1975, 1976, 1979 zvítězil v anketě Zlatá hokejka.

Jedenáctkrát se zúčastnil mistrovství světa (1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1981), třikrát zimních olympijských her (1972 – bronz, 1976 – stříbro, 1980 – 5. místo), kromě toho hrál na Kanadském poháru 1976. Reprezentační dres oblékl v 289 utkáních a zaznamenal 155 branek.

Po skončení hvězdné kariéry se stal veleúspěšným trenérem.

Jako asistent hlavního kouče reprezentace stál za všemi úspěchy v nejplodnějším období českého hokeje. Tedy v letech 1997–2002, kdy jsme se stali olympijskými vítězi v Naganu a trojnásobnými mistry světa ve třech letech po sobě – na šampionátech v Oslo, Petrohradě a Kolíně nad Rýnem. V roce 2005 přivedl jako hlavní kouč Pardubice k výhře v české extralize.

Když se s ním bavíte, dojdete po poměrně krátké době k závěru, že svět není tak složitý, jak nám ho líčí jiní. A přesně tak přistupuje i k hokeji. Jeho hlavním heslem je jednoduchost.

Neměl jsem bohužel to štěstí, abych viděl Vladimíra Martince ještě jako hráče, protože končil v letech, kdy se rodil můj zájem o tento sport. Stejně jako třeba Jiří Holík dostal v roce 1981 od komunistického režimu jako odměnu za dobré služby v reprezentaci tradiční „propustku“ do německé ligy, kde hrál a trénoval čtyři roky. Jenže tehdy bohužel nebylo možné vzít do ruky dálkový ovladač a naladit si sportovní kanál, který vysílá přenosy z německé hokejové soutěže (šlo navíc o „západní“ Německo).

Proto jsem se musel spolehnout na zápasy z archivu, které nabízí sportovní kanál České televize. A musím říct, že je radost sledovat na ledě takového hráče, jakým byl Vladimír Martinec. Navždy pro mě zůstane symbolem chytré české hry, který dokázal originálním způsobem vyřešit i zdánlivě bezvýchodné situace.

Zlatá medaile z olympijských her mu bohužel unikla. Byl pevnou součástí týmu, který v 70. letech dokázal porážet i Sověty a vyhrát tři světové šampionáty, ale ze tří olympijských her, kterých se zúčastnil, si přivezl „jen“ stříbro a bronz, přičemž v roce 1976 chyběly k zisku zlatých medailí na innsbruckém Olympia-Eisstadionu 4 minuty a 23 vteřin. Vedli jsem už 2:0 (druhý gól dal Ivan Hlinka) a pak 3:2, ale nemocí zdecimované mužstvo v závěru nedokázalo čelit sovětskému tlaku, a prohrálo 3:4.

O 22 let později složil Vladimír Martinec úspěšný reparát v Naganu, samozřejmě už nikoliv jako hráč, ale coby trenér, přesněji řečeno asistent trenéra.

Po krachu českého výběru na Světovém poháru 1996 a v únoru 1997, tedy po odchodu Ludka Bukače, to chvíli vypadalo, že po něm žezlo šéfa reprezentační střídačky převezme právě Vladimír Martinec. Předseda Českého svazu ledního hokeje Karel Gut ho oslovil po únorových Švédských hokejových hrách 1997 a nabídl mu post hlavního trenéra národního týmu minimálně pro mistrovství světa v Helsinkách 1997 – a v případě úspěchu pravděpodobně i v olympijském Naganu. Všechno se ale potom událo trochu jinak.

Jak to vlastně tehdy bylo? Proč jste se nestal hlavním trenérem reprezentace, ale pouze asistentem?

Víte co? Já už vám to dneska říct můžu! V únoru 1997, po Švédských hokejových hrách, skončil Luděk Bukač. Po krachu na Světovém poháru 1996 na něj byl vyvíjen obrovský tlak, takže už bylo zřejmé, že to nemůže dlouhodobě ustát. A tak složil funkci dva měsíce před mistrovstvím světa ve Finsku.

Já jsem měl nastoupit místo něho – domluvili jsme se, že zatím do konce sezony. Přišel za mnou tehdy Karel Gut, trénoval jsem